

Jemen – Staré mesto Sana´a

Staré mesto Sana´a postavili na úrodnej plošine Umm ad-Dunja (Matka sveta) vo výške 2 380 m n. m. medzi horami Gabl-an-Nabí Šu´aib (3 760 m n. m.) a Gala Nuqum (3 400 m n. m.), z ktorých celoročne stekajú potoky do doliny.

História mesta siaha do obdobia minójskeho štátu (1200 – 600 pred n. l.), kráľovstva Sába (950 – 115 pred n. l.) a Hinjaritského kráľovstva. Dnešnú urbanistickú štruktúru Sana´a nadobudla v 4. stor. s úpravami po roku 628, keď sa židovsko-kresťansko-perzský Jemen stal súčasťou Arabskej moslimskej ríše s dominanciou islamskej architektúry s mešitami a záhradami. Dodnes sa tu nachádza 106 mešít, 14 karavanserairov, 12 kúpeľných domov, viacero palácov a viac ako 6 500 domov postavených pred 11. storočím.

Ide o jedno z najstarších miest na svete, ktoré podľa legendy založil ešte Noemov syn Šem (pôvodne sa mesto nazývalo Medinet Šam, čiže Šemovo mesto). Mesto obklopuje až 7 m vysoký hlinený múr s viacerými baštami a bránami.

Z hustej zástavby s úzkymi uličkami vyčnievajú bohaté zdobené minarety s prstencovými balkónmi, mešity a paláce. Z religióznych stavieb vyniká v strede východného mesta mešita Djami el-Kebir (7. – 12. stor.) a pri pevnosti mešita el Bakilidje vodcu Bekira Agu (17. stor.). K najvýznamnejším budovám patrí byzantská kresťanská katedrála a martyrium, ktoré dal postaviť východorímsky cisár Justinian (527 – 565).

Mesto sa v podstate skladá z dvoch opevnených častí v strede spojených Veľkou mešitou Al Mutawakil so spojenými hradbami len na úzkom úseku medzi bránami Babe el Schegadif a Babe el Chusemeh. Kým východné mesto charakterizuje hustá zástavba, Západné mesto za bránou Babe es Sabách riedka zástavba.

K najväčším bránam Východného mesta patrí južná Babe el Jemen v blízkosti mešity el Chudwa (al-Ridwan), k najväčším bránam Západného mesta Babe el Ka´a na konci hlavnej ulice. Mnohé stavby poškodilo zemetrasenie v roku 1982.

Súčasťou SD je Sana´a od roku 1986 (Paríž).

Alžírsko – Tipasa

Pobrežné sídlo Tipasa bolo v staroveku významným obchodným strediskom Féničanov a Rimanov. Jeho ruiny prerastené vegetáciou sa nachádzajú bezprostredne pri Stredozemnom mori, na západnom okraji dnešného mesta. Zahŕňajú antické polkruhové divadlo pre 4 000 návštevníkov, dva chrámy, fórum (50 x 25 m), amfiteáter o dĺžke 80 m, kúpele (Thermes), pohrebisko, Veľkú kresťanskú baziliku, Freskovú vilu na pobreží, Cisársku bránu a ďalšie pamiatky. Pôvodné fénické mesto postavili na pahorku asi v 5. storočí pred n. l. a opevnili múrom z veľkých kamenných blokov. V jeho ruinách objavili zvyšky púnskeho chrámu. Tipasa sa skoro stala kresťanským mestom, neskôr so sídlom biskupa Alexandra (3. storočie n. l.). Prosperovala ako oppidum a neskôr ako kolónia až do roku 430 n. l., keď podľahla Vandalom. K obnove mesta došlo v 6. storočí počas byzantskej nadvlády, avšak po príchode Arabov Tipasa opäť upadla a zmenila názov na arabský Tefassed, čo v preklade znamená „veľmi zničené“. Uprostred ruin, v blízkosti amfiteátra stoja dva chrámy, prvý známy ako Anonymný a druhý ako Nový. Medzi nimi vedie od divadla a nymphaea hlavná cesta Decumanus Maximus, ktorá sa napájala na pozdĺžnu alžírsku magistrálu (Icosium) o šírke cca 14 m. Táto viedla popri púnskej nekropole cez nové mestské hradby z 2. storočia do mesta južne od divadla. Od Nového chrámu kolmo pokračuje obytnou zónou až k Freskovej vile. Túto usadlosť, ktorá pravdepodobne patrila niektorému z najbohatších ľudí mesta, pomenovali podľa ozdobných nástenných malieb. Západne ležia ruiny Veľkej kresťanskej baziliky, postavenej v 4. storočí n. l. Bazilika je zložená z deviatich lodí a meria 58 x 42 m. Považuje sa za najväčšiu kresťanskú pamiatku v Alžírsku. Dve menšie baziliky z 5. až 8. storočia zasvätili sv. Alexandrovi a sv. Salze. Pozdĺž pobrežia sa zachovali ruiny garumovej továrne (garum – rybacia omáčka), jazdeckej stanice a kúpeľov. K významným objektom Tipasy patrí aj menšie múzeum s mozaikami a bohatými zbierkami keramiky, skla a diel sochárstva, ďalej v strede mesta sú to Veľké kúpele (2. – 3. stor.), polkruhové nymfeum (3. – 4. stor.), západný starý púnsky prístav, Fénická hrobka a ruiny Veľkého kráľovského mauzólea provincie Mauretania Caesariensis. Mesto zasobil 9 km dlhý akvadukt. Tipasa je dnes dokladom vývoja miest a kultúry Féničanov, Rimanov a Byzantíncov.

Súčasťou SD je Tipasa od roku 1982 (Paríž).

Libanon – Tyros

Tyros (Tyr/Súr) tvoril ostrov asi 600 m od pobrežia, ktorý osídlili okolo roku 2750 pred n. l. Neskoršie okolo roku 1500 pred n. l. sem prišli kolonisti zo Sidónu. Stal sa významným nedobytným fénickým prístavným mestom, ktoré sa uvádza už na Papyruse Anastasiho I. z Amarny zo 14. stor. pred n. l. Svoju moc rozšíril v 9. storočí pred n. l. na celé východné Stredomorie.

Mesto obchodovalo s purpurom, cédrovým drevom, zlatom, sklárskymi výrobkami. Jeho osadníci založili v roku 814 pred n. l. aj púnske Kartágo. Už v Biblii sa spomína týrsky kráľ Chíram (asi 969 – 936 pred n. l.).

Tyros prosperoval aj v helénistickom období. Počas jeho obliehania vojskami Alexandra Veľkého Macedónskeho v roku 332 pred n. l. medzi ostrovom a pevninou vybudovali 600 m dlhú a 60 m širokú hrádzu. Po nej nakoniec mesto dobyli, no aj neskoršie i zachovalo určitú autonómiu.

V meste stáli v tom čase chrámy zasvätené bohovi mesta Melkartovi a jeho žene bohyni Astarte. Baalovu svätyňu zdobil stĺp.

Tyros mal 2 prístavy – severný sidónsky a južný egyptský. Mohutné hradby mesta v 2. storočí dosahovali výšku 50 m. Voda sa privádzala do mesta 7 km dlhým akvaduktom. Cesty mesta vydláždili, monumentálna hlavná cesta viedla k hlavnej bráne.

V dobe, keď sa Tyros stal súčasťou Rímskej ríše, Východorímskej ríše a Byzantskej ríše, pribudli v ňom ďalšie stavby, napríklad kúpele, divadlo a veľký hipodrómov tvaru U o dĺžke 480 m, určený asi pre 20 000 divákov. Neskoršie počas archeologických výskumov ho objavili až pod 6 m hrubou vrstvou piesku.

Tyros začal upadať po jeho obsadení Arabmi v roku 638. V roku 1124 ho dobyli križiaci a v roku 1291 zvalili vojská mamelukského sultána El-Achrafa. Súčasťou mesta bola aj Veľká nekropola, v ktorej od roku 1963 objavili vyše 300 sarkofágov a náhrobných kameňov.

Súčasťou SD je Tyros od roku 1984 (Buenos Aires).

Bangladéš – Mesto historických mešít Bagerhat

Mesto 8 mešít Bagerhat (pôvodne Kalifatabad) na nive rieky Bhairab založil turecký generál Ulugh Khan Jahan Ali v 15. stor. po vytlačení hinduistických a a budhistických dynastií z východného Bengálska a prechode jeho obyvateľstva na islam.

Najväčšiu mešitu Shait-Gumbad dal v roku 1459 postaviť z tehál sám Khan Jahan. Skladá sa zo 60 spojených dómovitých priestorov krytých kupolami podporenými stĺpmi. Na štyroch rohoch spojených stien o hrúbke až 2 m ich zvonka spevňujú valcovité veže, na nadstavbe každá prekrytá kupolou a polgufovou strechou.

Celý komplex (60 x 35 m) pripomína pevnosť. Ide o typický predmogulský štýl islamskej architektúry.

V blízkosti tejto monumentálnej mešity stoja ďalšie tri mešity: Bibi Begni´s, Chunakhola a Singar. Bližšie k rieke postavili mešitu Ranvijoypur, ktorej múry dosahujú hrúbku 3 m.

Ďalšie mešity postavili v blízkosti Krokodílieho jazera (Thakur Dighi Pond) pri hrobke Khana Jahana. Charakterizuje ju originálna kupola na 2,5 m hrubých múroch. Ide o mešitu Zinda Pir a mešitu Deviatich kupol. Osmou mešitou je Reza-Koda.

Všetky mešity, ako aj 42 ďalších kultúrnych pamiatok v oblasti, svedčia o vysokej úrovni kreativity a zručnosti ich staviteľov. Viacero z nich donedávna zakrývala tropická vegetácia.

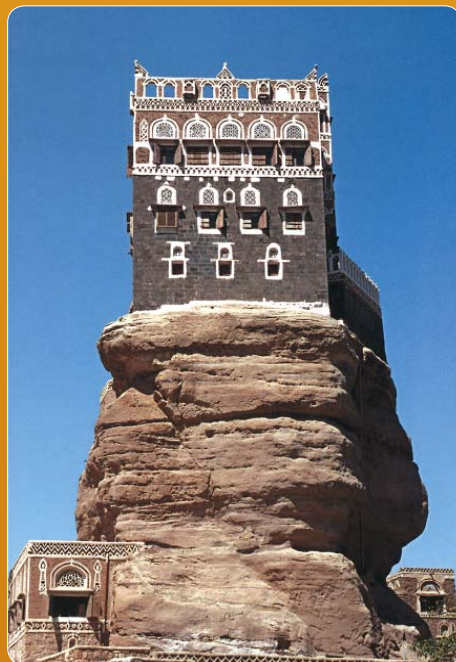
K najvýznamnejším stavbám patrí aj hinduistický chrám Khodla Math zo 17. storočia, ktorého obvodové múry dosahujú hrúbku 3 metre.

Novšia časť mesta s modernou mešitou a železničnou stanicou sa preniesla priamo na pravý breh rieky Bhairab.

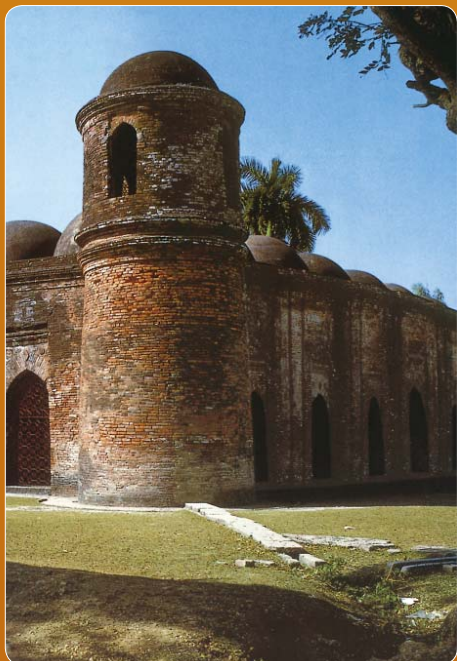
Súčasťou SD je Bagerhat od roku 1985 (Paríž).

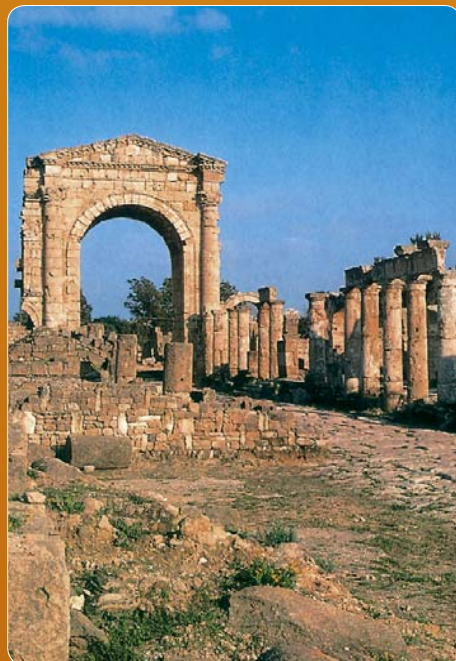
Alžírsko – Tipasa

Jemen – Staré mesto Sana'a

Bangladéš – Mesto historických mešít Bagerhat

Libanon - Tyros

ENVIROMAGAZÍN

Ročník 12/2007

www.enviromagazin.sk

20 Sk

2

MEDZINÁRODNÝ ROK PLANÉTY ZEM

OD SAMITU ZEME PO OREGONSKÚ PETÍCIU

**GLOBALNE OTEPLOVANIE,
KLIMATICKÉ ZMENY A SPORNÉ ARGUMENTY**

